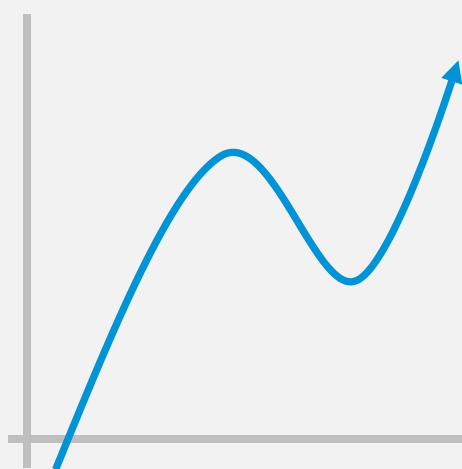

SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY
ČESKÉ REPUBLIKY

SPOLEČNÉ ŠETŘENÍ SP ČR A ČNB V NEFINANČNÍCH PODNICÍCH

VÝSLEDKY ZA 1. ČTVRTLETÍ 2022

AUTOŘI: MILAN KLEMPÍŘ, BOHUSLAV ČÍŽEK, ANNA NOVOTNÁ

Zpracováno Svazem průmyslu a dopravy ČR na základě společného šetření
mezi nefinančními podniky Svazu průmyslu a dopravy ČR a České národní banky

OBSAH

O ŠETŘENÍ.....	2
SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ.....	3
VÝSLEDKY PODROBNĚ.....	4
1. KONDICE FIREM: POPTÁVKA, ZAKÁZKY A INVESTICE.....	4
2. STABILITA EKONOMIKY A CENA VSTUPŮ PRO FIRMY.....	7
3. VNĚJŠÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ FIRMY.....	8
PŘIDEJTE SE K ŠETŘENÍ.....	11

O ŠETŘENÍ

Databázi časových řad naleznete [ZDE](#)

Pravidelné čtvrtletní šetření SP ČR a ČNB: více než 10letá historie čtvrtletních statistických a analytických výstupů

Unikátní společný projekt: Spolupráce významné mezinárodně uznávané měnové instituce a nejvýznamnějšího zaměstnavatelského Svazu v ČR

Informace od firem: Informace o očekávání, podnikatelském prostředí, faktorech a bariérách atd. **Respondenti: 153** respondentů v šetření za 1. čtvrtletí 2022

Databáze časových řad je dostupná na stránkách ČNB:

http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.STROM_SESTAVY?p_strid=ACAA&p_sestuid=&p_lang=CS

Cesta: Databáze časových řad ARAD → Statistická data → Všeobecná ekonomická statistika → Statistická šetření ČNB → Statistické šetření ČNB a SP ČR v nefinančních podnicích

Autoři: Milan Klempíř, Bohuslav Čížek, Anna Novotná

Zpracováno Svazem průmyslu a dopravy ČR na základě společného šetření mezi nefinančními podniky Svazu průmyslu a dopravy ČR a České národní banky

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ

Zhoršení vývoje domácí i zahraniční poptávky	<p>Společné šetření SP ČR a ČNB mapuje situaci, trendy a výhledy ekonomiky na začátku roku 2022, konkrétně za 1. čtvrtletí a očekávání respondentů pro nejbližší měsíce, letošní a zčásti i pro příští rok.</p> <p>Po historicky nejvyšším covidovém poklesu ekonomiky v roce 2020 byl rok 2021 ve znamení mírného oživení. Vyhlídky na letošní rok naznačovaly další zlepšení ekonomické nálady a výsledků, nicméně v důsledku vypuknutí války na Ukrajině se optimismus opět snížil.</p>
Opatrné očekávání zakázek	<p>Vnímání domácí i zahraniční poptávky za první čtvrtletí se pohybuje na vyrovnaných, takřka stagnujících úrovních s mírným zhoršením oproti závěru loňského roku. I další odpovědi potvrzují, že hlavní problémy nejsou na straně aktuální či očekávané poptávky. Očekávání zakázek zůstalo mírně pozitivní, nicméně se zhoršilo oproti předchozím čtvrtletím, kdy se čekalo znatelnější oživení. Podnikatelé se obávají spíše vývoje ve druhém čtvrtletí, v horizontu následujících šesti měsíců je očekávání opět o něco optimističtější.</p>
Relativně příznivé investiční očekávání	<p>Navzdory ne úplně příznivé ekonomické situaci zůstalo saldo investiční aktivity kladné a na příznivých hodnotách. Průzkum jako takový však nehovoří o výši investic, ale o očekávání meziročního investičního vývoje. Dubnový průzkum SP ČR, i s trochu větším odstupem od začátku války, již ukazuje na možnou korekci původně plánovaného objemu reálných investic.</p>
Dynamický inflační a cenový vývoj	<p>V oblasti cenového vývoje lze pozorovat výraznější dynamiku. Podnikatelé očekávají déletrvající růst celkových cen vysoko nad inflačním cílem (pro horizont jednoho roku nárůst o 7,11 % a pro 3letý horizont meziroční nárůst o 5,91 %). Značný, dvouciferný nárůst je v oblasti očekávaného vývoje cen vstupů a výstupů, který dynamicky reaguje na vzednutí inflačních tlaků a cenového vývoje během koronavirové krize a taktéž po vypuknutí války na Ukrajině. V loňském roce se firmy ještě snažily skrze řadu opatření a v některých případech i na úkor marží absorbovat nárůsty cen vstupů, letos již ale musí vysoké ceny častěji do svých výstupů promítat.</p>
Pokračující nárůst mezd, rigidní trh práce	<p>Vlivem vyšší inflace se dále zvyšuje i očekávaný nárůst mezd, který ale pravděpodobně nebude dosahovat ani poloviny očekávané letošní inflace. Ta již za březen dosahovala dle ČSÚ meziročního růstu 12,7 % a za celý letošní rok by dle predikce SP ČR měla dosahovat hodnot kolem 14 %. Mzdové tlaky povzbuzuje také přetrvávající napjatá situace na trhu práce způsobená nedostatkem pracovní síly. Výraznější zlepšení v této oblasti se neočekává.</p>
Nárůst cen vstupů	<p>Jako velmi limitující pro svůj další rozvoj vnímají firmy nárůst cen materiálů a surovin a rovněž ceny energie. Nadále mezi limitujícími faktory zůstávají i vysoké náklady na práci a nedostatek kvalifikované síly. Ve všech jmenovaných oblastech se situace pro podnikatele spíše zhoršuje.</p>
Euro v ČR	<p>Firmy kvůli absenci eura, přestože jsou dodavatelé i odběratelé ze zemí platících eurem klíčoví, musejí firmy svůj zahraniční obchod zajišťovat proti kurzovému riziku. Tyto náklady tak negativně přispívají k řadě ostatních rostoucích položek v rámci vstupů a zbytečně prodražují produkci. Podnikatelé z tohoto důvodu dlouhodobě využívají v části transakcí měnu euro i pro platby mezi rezidenty v ČR.</p>

VÝSLEDKY PODROBNĚ

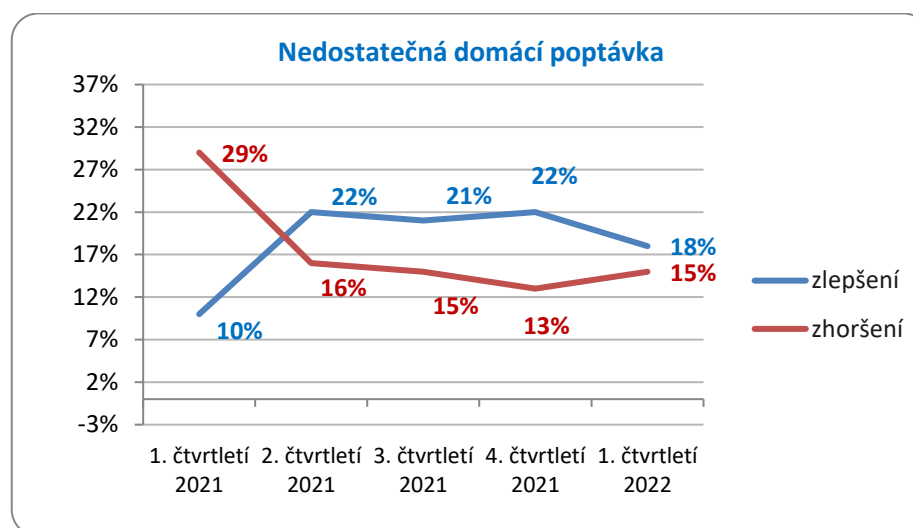
1. KONDICE FIREM: POPTÁVKA, ZAKÁZKY A INVESTICE

Hodnocení
domácí
poptávky

Během roku 2021 pokračoval **trend zlepšování některých indikátorů a ožívání ekonomiky, byť významně do trendu zasahovaly existující limity a rizika**, např. v podobě vysokých cen, nedostatku pracovníků apod. Příznivější sentiment však narušilo **vypuknutí války na Ukrajině**.

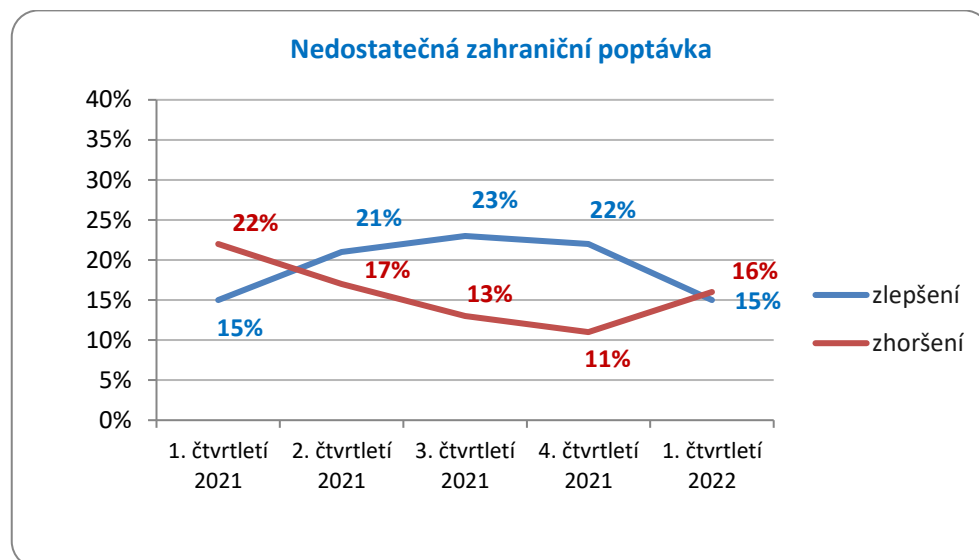
Ze společného šetření SPČR a ČNB je zřejmé, že ekonomika dosud potýkající se s dopady pandemie se nyní musí vypořádat s další mezinárodní krizí, která nepřímo ovlivňuje i domácí poptávku. Rychlý růst cen a opět zvýšená míra nejistoty budou mít tendenci snižovat kupní sílu domácností a tím i celkovou spotřebu, na druhou stranu zde nadále příznivě působí například velmi nízká nezaměstnanost, která bude stimulovat poptávku opačným směrem (další faktory poptávky blíže popisuje nedávná predikce SP ČR pro vývoj ekonomiky v roce 2022 a 2023 [zde](#)).

Dobrou zprávou v kontextu aktuální krizové situace je, že ačkoliv došlo od posledního čtvrtletí ke zhoršení celkového vnímání domácí poptávky, pozitivní a negativní vnímání poptávky ze strany firem je stále poměrně vyrovnané (pouze s velmi mírným převisem pozitivních odpovědí). V následujících měsících bude záležet, jak se ekonomické subjekty vyrovnají s limitujícími bariérami a taktéž jak se bude vyvíjet konflikt na Ukrajině, který ovlivňuje českou ekonomiku.

Hodnocení
zahraniční
poptávky

V rámci hodnocení **zahraniční poptávky** se pozitivní saldo bohužel již neudrželo. Negativní hodnocení (zhoršení) v tomto čtvrtletí mírně převládlo nad pozitivním hodnocením (zlepšení). Nicméně rozdíl je zanedbatelný a převažující vnímání stavu poptávky ze zahraničí je spíše „**stagnující**“. Podnikatelé vnímají současné mezinárodní problémy, rizika a nejistoty, což má velký vliv na českou exportně orientovanou ekonomiku.

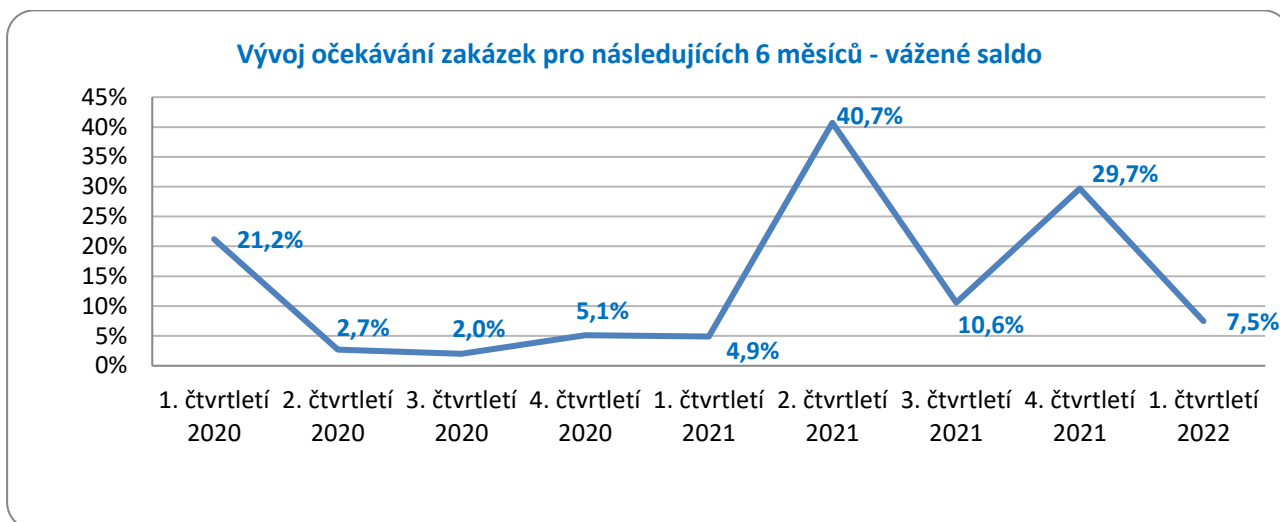
Očekávání zakázek

Očekávání zakázek nadále zůstává mírně **pozitivní**. Je zde **patrný pokles příznivého očekávání oproti předešlému čtvrtletí, byť v kontextu dění posledních let se nejedná o vybočující hodnoty**. Větší opatrnost se objevuje zejména pro nejbližší měsíce (druhé čtvrtletí), kladné saldo očekávání zakázek pro příští půlrok je již vyšší.

Důvodem pro opatrnost v očekávání mohou být obavy z přetrvávajících limitů, kterým musejí podnikatelé čelit, především obavy z dynamického cenového vývoje komodit a energií, které se odráží v celé ekonomice a tím i poptávce. Navíc byly zasaženy firmy, které přímo či nepřímo obchodují s Ukrajinou, s Ruskem či s Běloruskem.

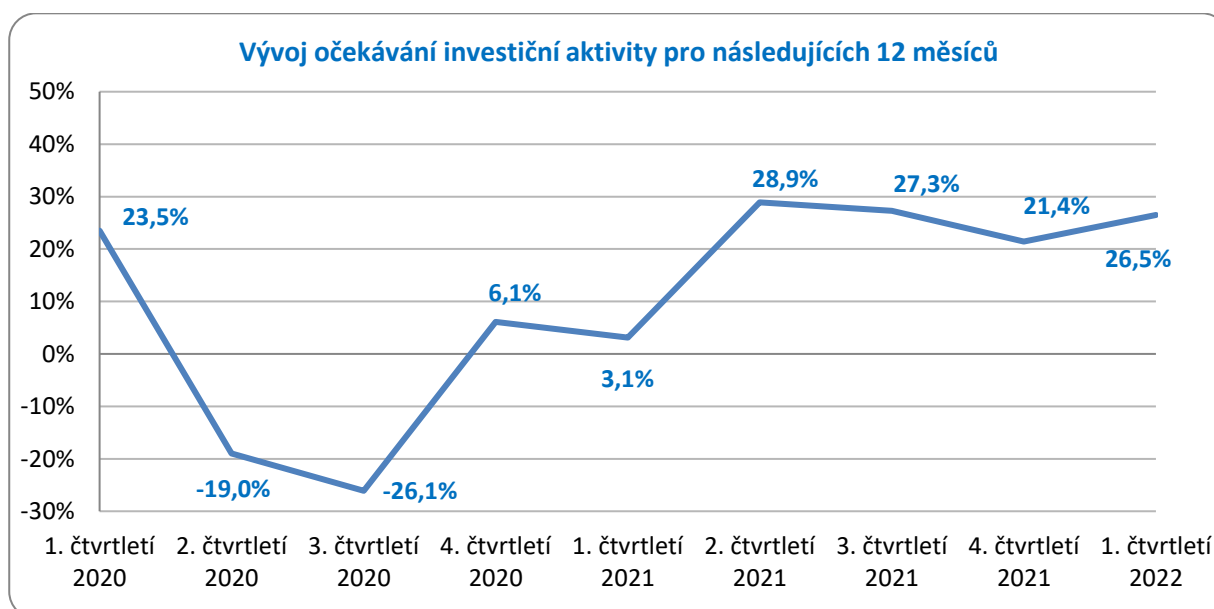
Vývoj zakázek – očekávání pro následující půlrok	4Q 2020	1Q 2021	2Q 2021	3Q 2021	4Q 2021	1Q 2022
zvýšení	30,7	33,7	56,6	28,4	45,3	31,3
snížení	25,6	28,9	16,0	17,8	15,6	23,8
beze změny	43,7	37,4	27,5	53,8	39,1	44,9

Následující graf ukazuje **vážené saldo očekávání zakázek** pro půlroční období. I přes stávající rizika jsou očekávání z makroekonomického pohledu na mírně pozitivní úrovni. Zhoršení je dáno mj. i přetrvávající nejistotou u mnohých podniků, které byly navázány na obchod s Ruskem, Běloruskem či s Ukrajinou nebo se obávají opětovného výpadku dodavatelských řetězců. Mnoho firem nyní hledá alternativní dodávky dosavadních vstupů nebo odbytiště svých výrobků. Celkově data tedy naznačují, že například i přes určité snížení očekávání růstu zakázek hlavní bariérou růstu nadále není nedostatečná poptávka či zakázky.

**Investice
v ročním
horizontu**

Očekávání investic v prvním čtvrtletí 2022 v ročním horizontu navzdory ne úplně příznivým vlivům zůstalo prozatím na relativně vysoké úrovni a vykazuje dokonce zlepšení oproti předchozímu čtvrtletí (viz graf níže). Vycházíme ale z velmi nízké srovnávací základny loňského roku, kdy byly investice firem v ekonomice v průměru velmi nízké, a zároveň některé firmy ještě v tak velkém rozsahu při odpovědích nezohledňovaly dopady války na Ukrajině. Ukazatel se navíc týká investiční aktivity jako takové, tedy hovoří o očekávání meziročního vývoje, nikoliv o výši samotných investic. Nicméně inflační vývoj či zpoždění v dodávkách omezí z části i reálný objem investic. Například aktuální dubnový průzkum SP ČR mezi podniky již ukazuje, že objem reálných investic bude v roce 2022 oproti roku 2021 stagnovat s mírně záporným saldem.

2. STABILITA EKONOMIKY A CENA VSTUPŮ PRO FIRMY

Očekávání růstu cen

V oblasti očekávání **cenového vývoje** došlo za poslední půlrok k výraznému nárůstu, a to vysoko nad inflační cíl. Podnikatelé v horizontu **1 roku** čekají nárůst spotřebitelských cen o **7,11 %** a v horizontu **3 let** očekávají stále relativně vysoký meziroční růst o **5,91 %**. Ze statistických dat rovněž plyne, že se stávající míra inflace značně navýšila. Její vývoj byl nejprve poměrně mírný, ale od konce loňského roku nabraly inflační tlaky na síle. V prosinci 2021 dosáhla inflace úrovně 6,6 %, v lednu 2022 již 9,9 % a za březen zrychlila na 12,7 %. Ačkoliv byla průměrná míra růstu spotřebitelských cen za celý loňský rok dle ČSÚ celkem 3,8 %, v letošním roce bude výrazně vyšší. Meziroční růst inflace za březen byl dle ČSÚ ve výši 12,7 % a makroekonomická predikce SP ČR odhaduje průměrný růst inflace v letošním roce na 14 % ([zde](#)). S podobnými hodnotami počítá i prognóza Ministerstva financí (12,3 %) nebo Hospodářské komory (13 %).

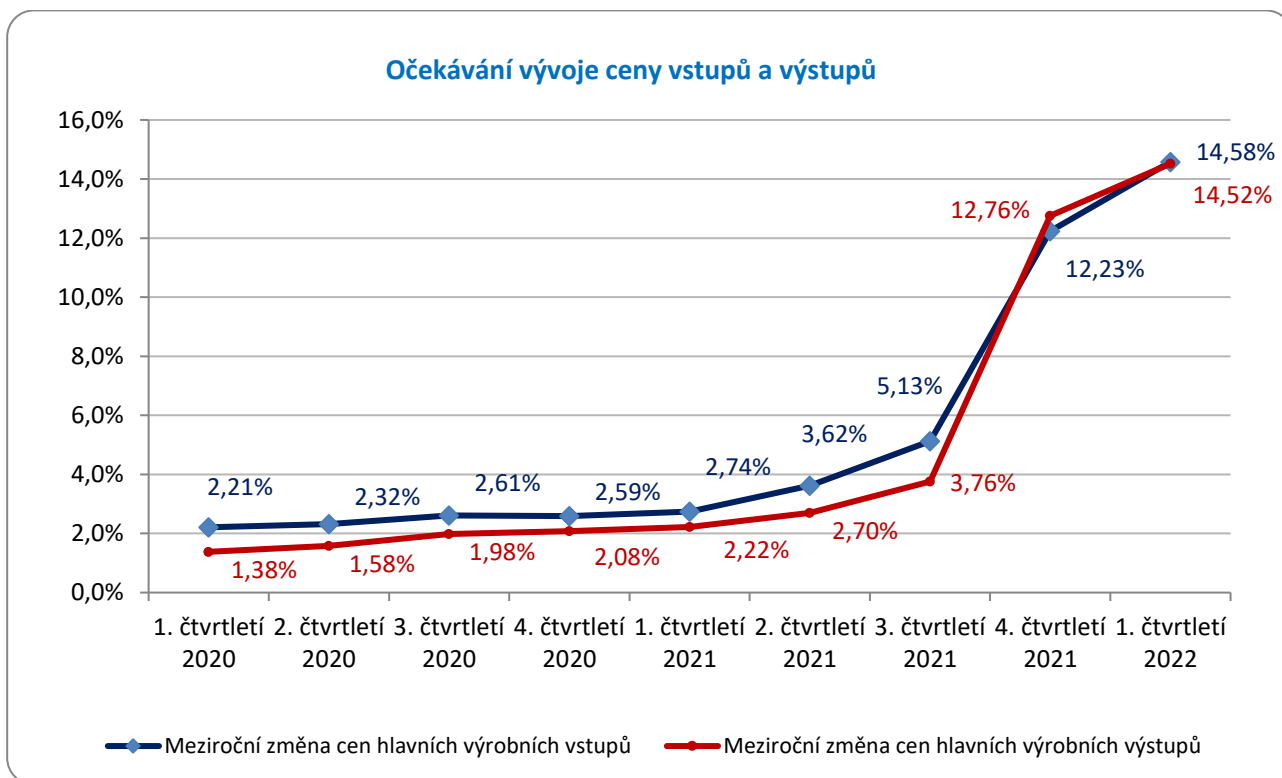
Cena energie a pohonných hmot

Tempo inflace je taženo zejména růstem cen energií a pohonných hmot, které se navíc skokově zvýšily vlivem ukrajinské krize. Jen od začátku roku do konce března vzrostly ceny elektřiny, zemního plynu, benzínu či nafty o desítky procent a dle březnového indexu cen průmyslových výrobců vzrostla cena ropy meziročně o 64 %, elektřiny (resp. přenosu, rozvodu a obchodu) o 62 % a zemního plynu dokonce o 95 %.

Cena vstupů a výstupů

Velmi dynamický vývoj v posledním čtvrtletí nastal v oblasti **cen vstupů a výstupů hlavních výrobních faktorů**. V ročním horizontu respondenti očekávají **nárůst cen vstupů o 14,58 % a výstupů o 14,52 %** jak je patrné z níže uvedeného grafu.

Dřívější rozdíl mezi (rychlejší rostoucí) cenou vstupů oproti výstupům ukazoval riziko pro ziskovost firem, kdy firmy enormní nárůst vstupů nemohly plně absorbovat v podobě zvýšení cen výstupů a některým se dokonce snižovala i zisková marže. Vývoj v posledních dvou čtvrtletích dále ukazuje, že firmy již budou muset v letošním roce více zohledňovat ceny vstupů, a to se bude odrážet i v celkové míře inflace v roce 2022.

Napětí na trhu práce, nedostatek pracovníků

Trh práce se nadále potýká s nedostatkem zaměstnanců – a nezaměstnanost opět klesá. Zklidnění dle výsledků šetření však nelze očekávat.

V oblasti **zaměstnanosti se očekává mírný nárůst, což znamená**, že fakticky trh práce zůstává beze změny a v současné „zamrznuté“ podobě. Pro rok 2022 respondenti uvedli dodatečný nárůst zaměstnanosti o 0,49 %, což ukazuje, že nadále vnímají na trhu práce převažující poptávku nad nabídkou.

Situace na trhu práce se tedy dle aktuálních výsledků šetření **neuklidňuje**, nedostatek pracovníků tak může mít nadále vliv na růst průměrné mzdy. Zčásti by ke zvýšení nabídky práce mohl přispět i příliv ukrajinských uprchlíků.

Očekávaný **nárůst mezd** v horizontu následujícího čtvrtletí je nyní na hodnotě **3,26 %** (předchozí čtvrtletí byl očekávaný růst 3,18 %). V celém roce 2022 by měl být růst mezd dle očekávání **3,96 %** (předchozí šetření očekávalo 3,98 %).

3. VNĚJŠÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ FIRMY

Vývoj faktorů s vlivem na růst firmy

V šetření zjišťujeme podíl respondentů, kteří očekávají zhoršení či zlepšení hlavních faktorů v oblastech klíčových pro **růst firmy**.

Nadále jsme svědky velmi silného **nárůstu cen na trzích v případě mnoha vstupů**, od kovů, meziproductů až po ceny energie. U řady surovin, materiálů a mezi-vstupů vzrostly ceny i dvouciferně. K dalšímu skokovému růstu nákladů pak přispěla válka na Ukrajině, která dále hlouběji narušila mezinárodní dodavatelské řetězce.

Zdražování vstupů je považováno za velmi silný omezující faktor pro firmy. Většina podniků vnímá v nynějším čtvrtletí **růst cen materiálu a surovin** či **růst cen energií** jako vůbec největší problém. Dále se zhoršily i náklady na práci a související nedostatek kvalifikované pracovní síly (zlepšení v těchto oblastech firmy téměř nevykazují).

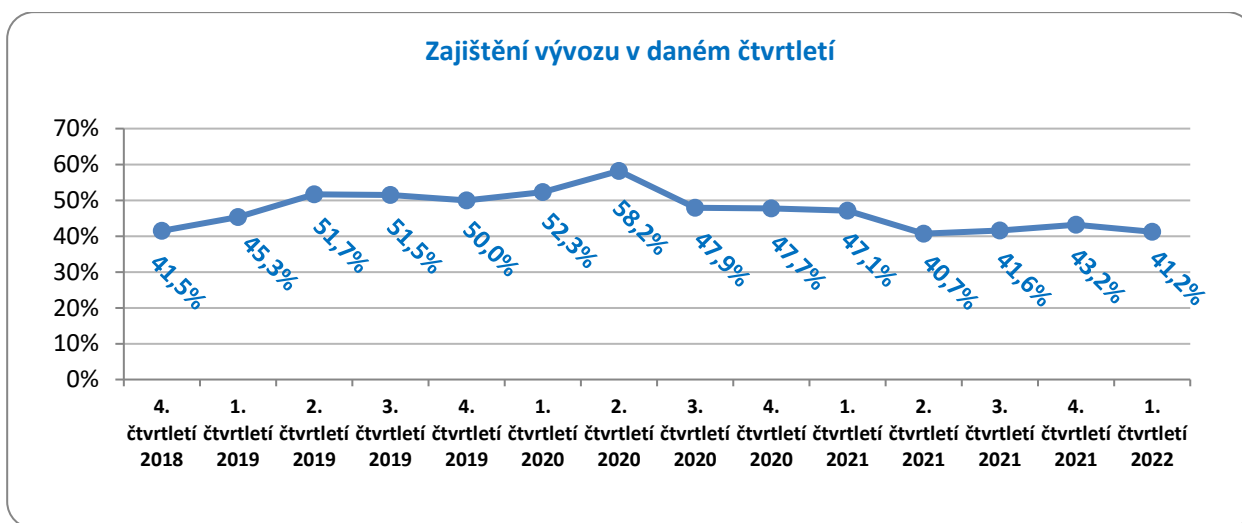
Všechny uvedené bariéry jsou nyní pro firmy zatěžující a mohou být jedním z důvodů zpomalení růstového trendu. Komplikace budou překážkou lepších výsledků firem v celém letošním roce.

Ve **finanční oblasti** (*nedostatek financí, druhotná platební neschopnost*) zůstává situace stabilizovaná a větší problémy nečiní ani **dostupnost úvěrů**. Zatím není v tomto ukazateli z pohledu podnikatelů viditelná politika zvyšování základních úrokových sazeb ze strany ČNB, která tím chce zabrzdit zrychlující inflaci (např. při investičním rozhodování vnímá vysoké úrokové sazby jako limitující jen 8,6 % firem, což je o 0,5 p.b. více, než v minulém čtvrtletí).

Podniky dlouhodobě **nejsou spokojeny s kvalitou podnikatelského prostředí**, tato oblast má výrazný prostor ke zlepšení. Za nejzávažnější problémy označují firmy zejména byrokracii, úroveň legislativy nebo vymahatelnost práva, kde nedochází k žádnému zlepšení. Za čím dál naléhavější také podniky považují otázku udržitelnosti veřejných financí, kde významná část subjektů vnímá zhoršení.

Firmy jsou stále negativně ovlivňovány tím, že **ČR zatím nemá společnou měnu euro**. Firmy z ČR mají **náklady se zajištěním** proti kurzovým výkyvům, a dokonce dobrovolně používají euro, protože v silně „eurizovaných“ zemích našich hlavních ekonomických partnerů mají významnou část dodavatelů i odběratelů.

Náklady na zajištění exportu

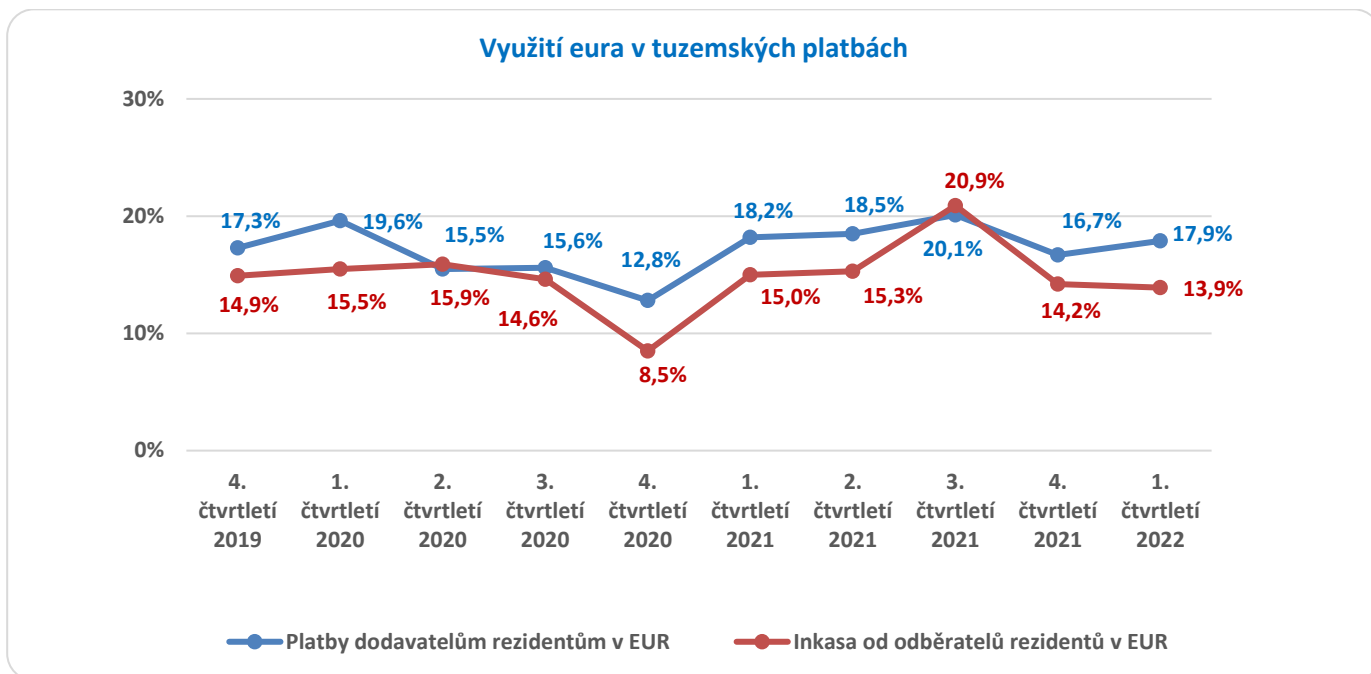

Z grafu výše plyne, že **podíl finančního zajištění exportu** je stále dlouhodobě v intervalu **40–50 %**, to znamená, že necelá **polovina českého exportu se musí zajišťovat**, což při absenci eura a významné orientaci české ekonomiky na eurozónu zbytečně zvyšuje podnikatelům náklady.

VÝSLEDKY SPOLEČNÉHO ŠETŘENÍ SP ČR A ČNB ZA 1. ČTVRTLETÍ 2022

Používání eura

Další přirozenou formou zajištění proti kurzovým výkyvům je **používání eura podniky v ČR i v rámci tuzemských plateb**. Dlouhodobě z výsledků šetření pozorujeme, že **dobrovolné používání eura se pohybuje v intervalu 15–20 % transakcí mezi rezidenty**. Z předchozích čtvrtletí víme, že i dílčí pokles pod hranici 15 % je obvykle výkyvem, který se dlouhodobě vrací do uvedeného intervalu.

Poznámka: Data pro všechny grafy a tabulky pocházejí z tohoto šetření.

PŘIDEJTE SE K ŠETŘENÍ

Ojedinelá
spolupráce

Od roku 2011 provádí Svaz průmyslu a dopravy ČR ve spolupráci s Českou národní bankou pravidelná čtvrtletní šetření. Respondenty jsou podniky z nefinančního sektoru, jejichž struktura je vybrána tak, aby odrážela strukturu české ekonomiky.

Chcete se
zapojit?

Svůj zájem sdělte prosím pracovníkům ČNB zodpovědným za statistické šetření na e-mail Setreni@cnb.cz, tel.: 224 414 398, kde Vám poskytnou podrobnější informace k obsahu šetření a ke způsobu vyplňování statistického dotazníku.

Šetření nabízí obrázek o aktuálním stavu a očekávaném vývoji podnikatelského prostředí jak z pohledu vnitřních, tak i vnějších podmínek.

Využití

Šetření Svaz průmyslu a dopravy ČR využívá jako základ pro prosazování zájmů zaměstnavatelů a podnikatelů. Přidanou hodnotu vytváří pohled samotných podniků, na jehož základě může být argumentace věcnější a silnější. Výsledky pomáhají: *Poskytnout signály o budoucím vývoji a situaci v podnikové sféře ekonomiky; Varovat před možnými problémy, poukazovat na slabá místa a rizika; Při tvorbě makroekonomické prognózy ČNB pro účely měnové politiky.*

TELEFON (+420) 225 279 111 | E-MAIL SPCR@SPCR.CZ

WEB WWW.SPCR.CZ | ADRESA FREYOVA 948/11, 190 00 PRAHA 9

ZAPSANÝ VE SPOLKOVÉM REJSTŘÍKU, VEDENÉM MĚSTSKÝM SOUDEM V PRAZE ODDÍL L, VLOŽKA 3148.

IČO: 00536211, DIČ: CZ00536211.

SVAZ PRŮMYSLU A DOPRAVY ČR JE REGISTROVÁN V REJSTŘÍKU TRANSPARENTNOSTI EU A PODEPSAL SOUVISEJÍCÍ KODEX CHOVÁNÍ. REGISTRAČNÍ IDENTIFIKAČNÍ ČÍSLO: 785320514128-81.

ČLEN

BUSINESSEUROPE

